

תקציב הביטחון בעקבות מלחמת עזה עקרונות מנחים

פרופ' מנואל טרכטנברג
ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

תקציב הביטחון כגורם מרכזי בכלכלת ישראל

❖ מגמות שאפשרו ההצלחה המקרו-כלכלית של ישראל (היפור "העשור האבוד"):

- ירידת % ההוצאה הביטחונית בתוצר
- ירידת % חוב-תוצר = < ירידת הוצאות המימון בתקציב

❖ כיום המגמות מתהפכות! סכנה לשיקום כלכלי ולחידוש הצמיחה

❖ במוקד: לא ההוצאה הביטחונית ב-2024-25 אלא בהמשך, והחלטות שמקבעות מצב לאורך זמן

❖ השיקול הכלכלי לא צריך להיות דומיננטי בהחלטות על ניהול המלחמה, אבל אסור שלא יילקח בחשבון!

"מסביב לשולחן" אין ייצוג אפקטיבי לכלכלה!

תקציב הביטחון בטווח הבינוני-ארוך

מעבר לכיסוי הוצאות המלחמה, והשקעה בהחזרת תחושת הביטחון (בפרט לעוטף עזה ובגבול הצפון) במהלך 2024-25

בכמה צריך תקציב הביטחון לגדול לאורך זמן?
מה צריך להיות חלקו בתמ"ג?

שיקולים מרכזיים:

1. איומי הייחוס והמענים להם בעקבות המלחמה
2. ניסיון העבר – מניעת "סינדרום מלחמת יום הכיפורים"
3. שיקולים משקיים-חברתיים
4. תקציב הביטחון בהקשר רחב יותר

1. איומי הייחוס בעקבות המלחמה

[לא להיערך למלחמה שעברה...]

❖ האם האיומים לאחר המלחמה יהיו **חמורים יותר** מאשר לפנייה?

❖ **מוקדם מאוד** לקיים דיון מעמיק בכך (יחכה לגיבוש התר"ש), אבל אפשר כבר **לציין שיקולים לכאן ולכאן**

גורמים לחומרה – לפני המלחמה:

- הערכת חסר של יכולות האויב (?)
- הסתמכות יתר על הרתעה והתרעה (?)
- פערים בכוחות היבשה להגנה

כל אלה דורשים גידול בסד"כ ועל כן בתקציב לממנו, לפחות לעת הקרובה

1. איומי הייחוס בעקבות המלחמה - המשך

גורמים לקולה:

- המלחמה אמורה להסיר (להפחית מאוד) איום החמאס ולמנוע הישענותו
- שלילת ההפתעה מחיזבאללה, "משוואה" משופרת מולו?
- מחויבות גדולה יותר של ארה"ב

בשלב זה קשה להעריך את סך השינוי באיומי הייחוס, ובאיזה מידה המענים יהיו עצימי תקציב.

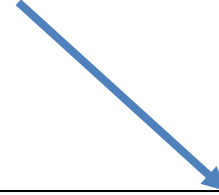
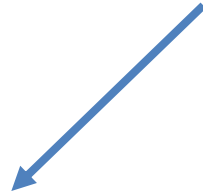
3. שיקולים משקיים-חברתיים

- **צמיחה כלכלית** מספקת המשאבים כדי לקיים תקציב ביטחון גדול (וגדל) לאורך זמן
- **הגדלה פרמננטית** של % ההוצאה הביטחונית עלולה לפגוע בצמיחה, ועל כן בגודל התקציב!
- מרכיב חשוב בביטחון הלאומי: **החוסן החברתי** – ישראל מתחילה עם "גירעון" גדול בשירותים חברתיים חיוניים
- **תחרות על כוח אדם איכותי**

4. תקציב הביטחון בהקשר רחב יותר

- **מחדל ה-7/10/23 לא נבע מהעדר תקציב**, בטח לא המחדל המודיעיני
- **הגדלת תקציב בעקבות כשל מונעת בדק בית**, קביעת סדרי עדיפויות, אופטימיזציה. לא יותר משאבים ל-"more of the same"
- הגדלת תקציב **מקבעת תפיסה (אשליה?)** שביטחון משיגים רק בכמה שיותר אמצעים צבאיים, **פוטרת מעשייה מדינית**.

מענים לצרכי מערכת הביטחון

ניהול שארית הפער

1. מענים מדיניים
2. שיתופי פעולה בינלאומיים
3. התאמות בתפיסת הביטחון

תוספת מקורות

1. תוספת מתקציב המדינה
2. שינוי בסדרי העדיפויות בתוך תקציב הביטחון
3. תכנית התייעלות

המענה לא יכול להיות רק תקציבי!

תוואי תקציב הביטחון לאורך זמן

תקציב הביטחון ל 2024-26 ברובו כבר מוכתב. מה הלאה?

❖ **לאחר ייצוב המצב (?) וחילופין במטכ"ל (ובממשלה?), צורך לגבש תר"ש חדש ל-2026-30, מלווה בתקציב רב-שנתי.**

❖ **עקרון מאקרו (כמו בברודט): תקציב הביטחון צריך לגדול, אבל פחות משיעור הצמיחה של המשק = < האחוז מהתוצר ירד**

❖ **תהליך גיבוש התקציב הרב שנתי ילווה ע"י ועדה ציבורית מייעצת, שגם תעקוב תקופתית אחרי ביצוע התר"ש והתקציב**

[לוועדה לתקציב הביטחון בכנסת אין מספיק ידע, כלים, מתחלפים תדירות]

אין לקבל כיום החלטות ארוכות טווח (על סד"כ ובניין הכוח), שמקבעות את ההמשך!

לא להתמקד במה שהיה,
אלא במה שצריך להיות מכאן ואילך...

